ସି. ବି. ଗୋସାଇଁ

ବନାମ

ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ

(ଏସ୍. କେ. ଦାସ, ଏ. କେ. ସରକାର ଏବଂ ଏମ୍. ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିମାନେ)

ବିକ୍ରୟ କର - ଇଟା ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମା - ଇଟା ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଯୋଗାଣ ଚୁକ୍ତି ଏବଂ ଦେୟ ଗ୍ରହଣ ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇଛି - ଇଟା ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ଠିକାଦାର ବିକ୍ରୟ କର ଦବାପାଇଁ ବାଧ କି - ଇଟାରେ ସମ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ - ବିକ୍ରୟ କିପରି ହୋଇଥାଏ - ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରୟ କର ଅଧିନିୟମ 1947(1947 ର 14 ଓଡ଼ିଶା)

ଆବେଦନକାରୀ ଏକ କମ୍ପାନୀରେ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅଧୀନରେ ବିପୁଳ ପରିମାଣର ଇଟା ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଯୋଗାଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ଚୁକ୍ତିରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଇଟା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ମାଟି ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଜମି ମାଗଣାରେ ଦିଆଯିବ।

କୁହାଯାଇଛି, ଯେ ଯୋଗାଣ ଦ୍ୱାରା ସାମଗ୍ରୀର ବିକ୍ରୟ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାହା ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଅଧୀନରେ ଦାୟବଦ୍ଧ ଥିଲା | ଚୁକ୍ତିର ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଏହା ଥିଲା ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ମାଟି ଆବେଦନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀ ଯେଉଁ ଇଟା ତିଆରି କରିଥିଲେ ତାହା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଇଟା ସେ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ କମ୍ପାନୀକୁ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଚୁକ୍ତିନାମା କେବଳ ଶ୍ରମିକ ଯୋଗାଣ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ହୋଇନଥିଲା ।

ପି. ଏ. ରାଜୁ ଚେଟ୍ଟିୟାର ବନାମ *ମାଡ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ,* [1955] 6 ଏସ୍. ଟି. ସି. 131, ପ୍ରଭେଦ ।

କାମ ଶେଷ ହେବା ଏବଂ ମିଳିଥିବା ସାମଗ୍ରୀର ଚୁକ୍ତି ମଧ୍ୟ ହୋଇନଥିଲା । କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ଏବଂ ମିଳିଥିବା ସାମଗ୍ରୀ କିମ୍ବା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରିର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚୁକ୍ତିନାମା ହୋଇଛି କି । ଯଦି ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ନଥାଏ ଏକ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏକ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି

ଭାବରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯିବା ଉଚିତ, ତାପରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଏବଂ ଏବଂ ମିଳିଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ହୋଇପାରେ ଏବଂ ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ନୁହେଁ | ଏହି ମାମଲାରେ ଚୁକ୍ତିନାମା ନିସନ୍ଦେହରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଇଟା ଉତ୍ପାଦନରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ଶ୍ରମ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବରେ ଚୁକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତଥାପି ଉତ୍ପାଦିତ ଇଟା ବିତରଣ, ରହିଥିଲା |

ପି. ଏ. ରାଜୁ ଚେଟ୍ଟିୟାର ବନାମ *ମାଡ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ,* [1955] 6 ଏସ୍. ଟି. ସି. 131, *କ୍ଲେ ବନାମ ୟେଟ୍ସ* (1856) 1 ଏଚ ଆଣ୍ଡ ଏନ 73, ରବିନସନ ବନାମ *ଗ୍ରେଭ୍ସ,* [1935] *1* କେ. ବି. 579, *ଗ୍ରାଫ୍ଟନ ବନାମ ଆର୍ମିଟେଜ,* [1845] 2 ସି. ବି.336 ଏବଂ *ଜେ. ମାର୍ସେଲ (ଫ୍ରରିୟର୍ସ) ଲିମିଟେଡ* ବନାମ *ଟେପର,* (1953) 1 ଏଏଲଏଲ ଇ. ଆର. 15, କୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର: ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟାମାନ 41 ରୁ 49/1962

ଓ.ଜେ.ସି. ନମ୍ବର 33/1959 ରେ ଜୁଲାଇ 23,1959 ମସିହାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନମାନ ଆସିଛି ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ *ଏ. ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟୀ, ବି. ଡି. ଧାୱନ, ଏସ. କେ. ମେହେଟ୍ଟା ଏବଂ କେ. ଏଲ. ମେହେଟ୍ଟା* ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ *ଭାରତର ଆଟର୍ଣ୍ଣି ଜେନେରାଲ ସି. କେ. ଡାଫ୍ଟାରୀ, ଆର. ଗଣପତି ଆୟାର ଏବଂ ଆର. ଏନ. ସଚଥେ* ।

1963.ଏପ୍ରିଲ 5 । ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱରା ଏହି ଅଦାଲତର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ଓଡ଼ିଶାର ରାଉରକେଲା ଠାରେ ଇଟା ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ନାମକ ଏକ କମ୍ପାନୀ ସହିତ ଏକ ଚୁକ୍ତି କରିଥିଲେ । ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ବିପୁଳ ପରିମାଣର ଇଟା ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଯୋଗାଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦେୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ। ଉତରଦାତା ଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ଏହି ଯୋଗାଣଗୁଡ଼ିକ ବିକ୍ରୟ ଆଧାରରେ ଓଡ଼ିଶା ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଅଧିନିୟମ, 1947 ଅନୁଯାୟୀ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ପାଇଁ ଅବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଏହି ଚୁକ୍ତି କେବଳ ଶ୍ରମ କିମ୍ବା କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ମିଳିଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ଥିଲା, ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ଏପରି କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରୟ ନଥିଲା ଯାହା ଉପରେ ଟିକସ ଆଦାୟ କରାଯାଇପାରିବ।ଟିକସ ଆକଳନ କିମ୍ବା ଆଦାୟ

ନକରିବାକୁ ପରମ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଦେବା ପାଇଁ ସେ ଓଡ଼ିଶା ହାଇକୋର୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ।ଏହି ଆବେଦନକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା *ତତକ୍ଷଣାତ୍* ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୁନଃ ଆବେଦନରେ ଏହି ଅଦାଲତକୁ ଆସିଛନ୍ତି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ବିକ୍ରୟ ଯାହା ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଟିକସଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ, ତାହାକୁ "ନଗଦ କିମ୍ବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦେୟ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୂଲ୍ୟବାନ ବିଚାର ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ସମ୍ପତ୍ତିର କୌଣସି ସ୍ଥାନାନ୍ତର" ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ହେଉଛି ଯେ ଏହି ଚୁକ୍ତିନାମାଟି ଇଟାରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ କମ୍ପାନୀକୁ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ଥିଲା କି ନାହିଁ ।

କୁହାଯାଏ ଯେ ଇଟା ଗୁଡ଼ିକ କମ୍ପାନୀର ମାଟି ଦ୍ୱାରା ତିଆରି ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ, ଇଟା ସବୁ ସମୟରେ ଏହାର ସମ୍ପତ୍ତି ଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ଯୁକ୍ତି ଚୁକ୍ତିର ଏକ ଧାରା ଉପରେ ଆଧାରିତ, ଯେଉଁଥିରେ କୁହାଯାଇଛି, "ଜମି ମାଗଣାରେ ଦିଆଯିବ" ଏବଂ ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଇଟା ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ମାଟି ଉପଲବ୍ଧ କରାଇବା ।

ଆମେ ସହମତ ହେବାରେ ଅସମର୍ଥ ଯେ ଏହି ବାକ୍ୟାଂଶ ପ୍ରମାଣ କରିଛି ଯେ ରହିଥିବା ସମସ୍ତ ମାଟି ସର୍ବଦା କମ୍ପାନୀର ହୋଇ ରହିବ । ଆମେ ଅନୁଭବ କରୁଛୁ ଯେ ଯେତେବେଳେ "ଜମି ଦିଆଯିବ", ବୋଲି ଖଣ୍ଡରେ କୁହାଯାଇଛି,ଏହାର ଅର୍ଥ ଥିଲା ଯେ ଇଟା ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ମାଟି ଖୋଳିବାକୁ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯିବ । ଏହା ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଏହା ବୁଝାଯାଇଥିଲା ଯେ ଗୋଟିଏ ଇଟା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଦରକୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରି, ଆବେଦନକାରୀ ଇଟା ତିଆରି ପାଇଁ ମାଟିର ମାଗଣା ଯୋଗାଣକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବେ | ପୁନର୍ବାର, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କମ୍ପାନୀକୁ ଯାହା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ତାହା ମାଟି ନୁହେଁ ଯାହା ସେ ସେଥିରୁ ପାଇଥିଲେ, ବରଂ ଇଟା, ଯାହା ଆମେ ଭାବୁଛୁ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ | ଏଭଳି କୁହାଯାଇ ପାରିନାହିଁ ଯେ ଇଟା ଭଳି ଏକ ଭିନ୍ନ ଜିନିଷରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମାଟିରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି କମ୍ପାନୀର ବୋଲି ଜାରି ରହିବ । ଆହୁରି ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ଚୁକ୍ତିରେ କୁହାଯାଇଛି, କମ୍ପାନୀକୁ ବିତରଣ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଟା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାୟୀତ୍ୱରେ ରହିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ, ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଇଟା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାୟୀତ୍ୱରେ ରହିପାରିବ ନାହିଁ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ନହୋଇଛି । ଅନ୍ୟ ଏକ ଖଣ୍ଡରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀର ଅନୁମତି ବିନା ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଇଟା ବିକ୍ରି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ସ୍ପଷ୍ଟତଃ, ଏପରି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିନା ଆବେଦନକାରୀ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଇଟା ବିକ୍ରି କରିପାରିଥାନ୍ତେ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ଏବେ ସେ ସେହି ଇଟା ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ବିକ୍ରି କରିପାରି ନାହାନ୍ତି, ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେସବୁ ତାଙ୍କର ନହୋଇଛି । ତା 'ପରେ ଆମେ ଦେଖୁ ଯେ

ଆବେଦନକାରୀ ଦାଖଲ କରିଥିବା ଠିକା ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଏବଂ ଯାହାର ସ୍ୱୀକୃତି ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଚୁକ୍ତିରେ , ସେ କହିଥିଲେ, "ମୁଁ/ଆମେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସ୍ମାରକପତ୍ରରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସାମଗ୍ରୀକୁ ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନ ଷ୍ଟିଲ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ କୁ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ଠିକା ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରୁଛୁ ।"ସ୍ମାରକପତ୍ରରେ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ ଇଟା ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ "ବିତରଣ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ପରିମାଣ" ଏବଂ "କେଉଁ ହାରରେ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ" ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ଏହି ଚୁକ୍ତି ଇଟା ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଥିଲା । ଯଦି ଏପରି ଥିଲା, ତେବେ ଇଟାରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଥିବ ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରୁ କମ୍ପାନୀକୁ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିବ । ଚୁକ୍ତିର ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ସମାନ ଉପସଂହାର ଆସିଛି ଯେଉଁଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଯଦି ଇଟା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଢଙ୍ଗରେ ଗଚ୍ଛିତ କରାଯାଏ, ତେବେ ଭାଟି ସ୍ଥାନରେ ଇଟା ମୂଲ୍ୟର 75 ପ୍ରତିଶତ ଗଣାଯିବ ଏବଂ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ......... ଅବଶିଷ୍ଟ 25 ପ୍ରତିଶତ.......ସମସ୍ତ ଇଟା ବିତରଣ ପରେ ଶେଷରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ.........କେବଳ ଗୋଟିକିଆ ଇଟାର ବିତରଣକୁ ହିସାବକୁ ନିଆଯିବ ....।

ମାମଲାର ଏହି ଅଂଶକୁ ଛାଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ଆମକୁ *ପି. ଏ. ରାଜୁ ଚେଟ୍ଟିୟାର ବନାମ ମାଡ୍ରାସ(1) ରାଜ୍ୟ* ର *ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ପଡିବ, ଯେଉଁଥିରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଉଲ୍ଲେଖ* କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ଏହା କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ଆମେ ଭାବୁନାହୁଁ । ଏହା ଏପରି ଏକ ମାମଲା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀ ବାସନ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ରୂପା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଶ୍ରମିକମାନେ ଉତ୍ପାଦିତ ବାସନକୁସନଗୁଡ଼ିକୁ ଫେରାଇ ଦେଇଥିଲେ।ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ରୂପା ବିକ୍ରି କରାଯାଇନଥିଲା । ଏହା ଏପରି ଭାବରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା କାରଣ ବିତରଣ ସମୟରେ ରୌପ୍ୟର ଓଜନ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉତ୍ପାଦିତ ସାମଗ୍ରୀକୁ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ରୌପ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ କଦାପି ଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା | ଅଧିକନ୍ତୁ, ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରମ ପାଇଁ କେବଳ ଦେୟ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଏହି ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ରୂପା ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି କେବେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଏବଂ ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖିତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ, ଏହି ମତକୁ ଯଥାର୍ଥ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରେ ଯେ ଏଠାରେ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ମାଟିରେ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିର ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା ।

(1) [1955] 6 S.T.C,131.

ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲ ଏହି ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିଥିଲେ ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମା କେଉଁଠି ବି ଇଟା ଯୋଗାଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିକ୍ରୟ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିନଥିଲା, ତାଙ୍କ ତର୍କର ସମର୍ଥନରେ କୌଣସି ବିକ୍ରୟ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ, 'ବିକ୍ରୟ' ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପଡିବ | ଆମେ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ କହିଛୁ ଯେ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ଏଠାରେ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଇଟାରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, 'ବିକ୍ରୟ' ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ହୋଇନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏକ ବିକ୍ରୟ |

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ଓକିଲଙ୍କ ଅନ୍ୟ ତର୍କ ଥିଲା ଯେ ଯଦିଓ ଇଟା ତିଆରି କରିବାକୁ ଥିବା ମାଟି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା, ଏହା ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତି ନୁହେଁ ବରଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ମିଳିଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ | ଏହି ପ୍ରକାରର ଏକ ଚୁକ୍ତି *କ୍ଲେ ବନାମ ୟେଟସ୍*(1) ମାମଲା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହୋଇଛି । ସେଠାରେ ଏକ ପୁସ୍ତକ ମୁଦ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ କାଗଜ ସମେତ ସାମଗ୍ରୀ ଆଜି ଖୋଜିବାକୁ ମୁଦ୍ରାକର ସହ ଚୁକ୍ତିନାମା କରାଯାଇଥିଲା । *ରବିନସନ* ବନାମ *ଗ୍ରେଭସ୍*(2) *ମମଲାକୁ ମଧ୍ୟ* ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ସେଠାରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣେ କଳାକାରଙ୍କୁ ଜଣେ ମହିଳାଙ୍କ ପ୍ରତିକୃତି ଅଙ୍କନ କରିବାକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ *ଏହି ଚୁକ୍ତି, ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୟ* ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଯଦିଓ କଳାକାରଙ୍କୁ ରଙ୍ଗ ଏବଂ କ୍ୟାନଭାସ୍ ଯୋଗାଇବାକୁ ପଡିଥିଲା ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଥିଲା । ଏହିପରି ମାମଲାରେ ଏହି ବିଚାରରେ ଉପନିତ ହେବାପାଇଁ ଯେ ଯଦି ଚୁକ୍ତିରେ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିବା ବିଶ୍ଳେଷଣ, ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ନଥିଲା ତେବେ ଚୁକ୍ତିନାମାର କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ? ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତି ତିଆରି ଏବଂ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ସ୍ଥିରକରି ହସ୍ତାନ୍ତରଣ କରିବା ଉଚିତ ହେବ ବୋଲି ଚୁକ୍ତିନାମା କରିବା କଣ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା? ଏହି ପରୀକ୍ଷଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାଧାରଣ ପ୍ରୟୋଗ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଯାହା ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ କିମ୍ବା ଶ୍ରମିକ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ମିଳିଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ଥିଲା: ବେଞ୍ଜାମିନ୍ ଅନ୍ ସେଲ୍ସ୍ (୪ମ ସଂସ୍କରଣ) ପୃଷ୍ଠା 161 ଏବଂ ହାଲସବରୀଙ୍କ ଇଂଲଣ୍ଡର ନିୟମ (3ୟ ସଂସ୍କରଣ) ଖଣ୍ଡ. 34, ପୃଷ୍ଠା 6 ଦେଖନ୍ତୁ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଏହି ପରୀକ୍ଷାକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା କଷ୍ଟକର ବୋଲି ଜଣାପଡେ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଏପରି କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ.......ଏଠାରେ ଚୁକ୍ତି କରିବାରେ ପକ୍ଷଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଥିଲା ଯେ କମ୍ପାନୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଇଟାର ବିତରଣ ଗ୍ରହଣ କରିବା; ଏହା ଏକ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ବଦଳରେ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ହସ୍ତାନ୍ତରଣର ଚୁକ୍ତି ପାଇଁ ଥିଲା । ଚୁକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଇଟାଗୁଡ଼ିକର ବିତରଣ ଥିଲା , ଯଦିଓ ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ସେଗୁଡିକ ଏକ

([1]) (1856) 1 H & N 75

([2]) (1935) 1 K.B, 579

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ପଡିବ | ଏହା କହିବା ଅଯୌକ୍ତିକ ହେବ ଯେ ଚୁକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟ, ଏବଂ ଇଟା ବିତରଣ କେବଳ ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଥିଲା, ଯେପରି ରଙ୍ଗ ଏବଂ କ୍ୟାନଭାସ୍ ବିତରଣ *ରବିନସନ୍* ବନାମ *ଗ୍ରେଭସ୍(*[1]*)* ମାମଲାରେ ପ୍ରତିକୃତିକୁ ରଙ୍ଗ କରିବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମା ସହିତ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ବୋଲି ଧରାଯାଇଥିଲା |

ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ଇଟା ଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ଏବଂ ତେଣୁ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଇଟା ଉତ୍ପାଦନରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଦକ୍ଷତା ଏବଂ ଶ୍ରମ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ଏହା ପ୍ରଶ୍ନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ନାହିଁ । ତାହା ଚୁକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା । ଚୁକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତଥାପି ଇଟା ବିତରଣ ଥିଲା | ଏହା କେବେବି ସନ୍ଦେହ କରାଯାଇନାହିଁ ଯେ "ଜଣେ ଦର୍ଜି କିମ୍ବା ଜୋତା ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ସାମଗ୍ରୀ ବିତରଣ ସମୟରେ ସାମଗ୍ରୀର ମୂଲ୍ୟ ଦାବି କରିବା ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବା ଶ୍ରମ ପାଇଁ ନୁହେଁ": *ଗ୍ରାଫ୍ଟନ୍ ବନାମ ଆର୍ମିଟେଜ୍(*[2]*)* ଏବଂ *ଜେ. ମାର୍ସେଲ (ଫୁରିୟର୍ସ) ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ଟେପର୍(*[3]*)* ମାମଲା ଦେଖନ୍ତୁ । ତେଣୁ, ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାଟି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏକ ମାମଲା ହେବା ଉଚିତ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଏହି ଆବେଦନ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରାଥମିକ ଆପତ୍ତିକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ବାକି ଅଛି | ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ପାଇଁ ଧାରା 226 ଅନୁଯାୟୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ, ଆବେଦନକାରୀ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଆବେଦନ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ପାଖରେ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଆବେଦନରେ ଉଠାଯାଇଥିବା ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଏହି ଆବେଦନ ଶେଷ ଥର ପାଇଁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ସମାପ୍ତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏହା ଜଣାପଡୁଛି ଯେ ଯେହେତୁ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣରେ ଖାରଜ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନରେ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ମନାକରାଯାଇଛି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟଙ୍କ ଆଦେଶରୁ ଆବେଦନ ପାଇଁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ। ଆବେଦନକାରୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶରୁ ଆବେଦନ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ, ଯାହା ପ୍ରଶ୍ନର ଏକ ସନ୍ଦର୍ଭକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସେ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ପାଇଁ ଆବେଦନରେ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ବାଛିଥିଲେ ଯାହା ତାଙ୍କୁ ସମାନ ପ୍ରତିକାର ଦେଇଥାନ୍ତା | ତାଙ୍କ

([1]) (1935) 1 K.B. 579
([2]) (1845) 2 C.B. 336
([3]) (1953) 1 All. E.R.15.

ପାଇଁ ଉଭୟ ପ୍ରତିକାର ଖୋଲା ଥିଲା, ଏବଂ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ବାରଣ ଥିବା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ|

ତେବେ ଆବେଦନଟି ଯୋଗ୍ୟତା ଆଧାରରେ ବିଫଳ ହୋଇଛି, ଏବଂ ଏହାକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

TRANSLATED BY:

Shri Jatadhari Sethi

Translator, High Court of Orissa, Cuttack.